

**Nemzeti Statisztikai Koordinációs Testület
Titkársága
Országos Statisztikai Tanács
Titkársága**

KSH/2283-3/2018

Emlékeztető

**az Országos Statisztikai Tanács és a Nemzeti Statisztikai Koordinációs Testület
2018. szeptember 26-ai együttes üléséről**

	Téma	Előterjesztő	Időkeret
1.	OST Tisztújítás – az új OST tagok, valamint az NSKT 2 új tagja megbízó leveleinek átadása	Dr. Vukovich Gabriella (KSH)	10.00-10.20
2.	Tájékoztatás a 2017. évi OSAP teljesüléséről	Dr. Zavagyák Andrea (KSH)	10.20-10.40
3.	Tájékoztatás az Országos Statisztikai Adatfelvételi Programba tartozó elsődleges és másodlagos adatforrásokról - határozathozatal szükséges	Dr. Nagy Eszter (KSH)	10.40-11.00
4.	A KSH mikrodadatainak használata kutatószobában és azon kívül	Köllő János (MTA KRTK)	11.00-11.20
5.	Kutatószobák létesítése: a KSH-MTA KRTK kutatószoba létrehozásának tapasztalatai	Dobányné Nagy Beáta (KSH)	11.20-11.45

Az ülésen részt vettek

az OST tagjai valamint az NSKT tagjai, illetve néhány esetben a képviselőtüket ellátó személyek (jelenléti ív szerint).

a KSH képviselőtüében: Dr. Vukovich Gabriella a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) elnöke, Németh Eszter a KSH elnökhelyettese, Dr. Kincses Áron a KSH elnökhelyettese, az OST tagja, továbbá a KSH érintett fősztályvezetői, és az OST titkára, Titkárságának munkatársai, valamint az NSKT Titkárságának munkatársai.

Papp Attila köszöntötte az OST és NSKT tagjait és a megjelenteket.

Ezt követően felkérte Dr. Vukovich Gabriellát az NSKT elnökét, hogy állapítsa meg a testület határozatképességét.

Dr. Vukovich Gabriella köszöntötte mind a két Testület tagjait és megállapítja, hogy **az NSKT határozatképes.**

Ezt követően Papp Attila megállapította, hogy az OST tagjainak több mint fele jelen van, így ezen Testület is határozatképes, majd az ülést megnyitotta.

Az előzetesen e-mailben megküldött napirendi pontokkal kapcsolatosan senkinek nem volt észrevétele, felkérte Dr. Vukovich Gabriellát az 1. napirendi pont szerinti megbízó levelek átadására.

1. napirend: OST Tisztújítás – az új OST tagok, valamint az NSKT 2 új tagja megbízó leveleinek átadása

Dr. Vukovich Gabriella a KSH elnöke 11 újonnan kinevezett OST tag részére átadta a megbízóleveleket

- 1. Dr. Bodnár Bence helyettes államtitkár** (új OST tag, a Belügyminisztérium képviselőjében),
- 2. Darabos Tamás főigazgató** (folytatólagosan kinevezett OST tag, a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara képviselőjében), távolmaradását előzetesen jelezte, megbízó levelét később veszi át
- 3. Gerendás János igazgató** (folytatólagosan kinevezett OST tag, a Magyar Nemzeti Bank képviselőjében),
- 4. Juhász Anikó helyettes államtitkár** (új OST tag, az Agrárminisztérium képviselőjében), Juhász Anikó távolmaradását előzetesen jelezte, megbízó levelét Páll Zsombor veszi át
- 5. Dr. Mernyei Ákos Péter kabinetfőnök** (új OST tag, a Miniszterelnökség képviselőjében),
- 6. Németh László Tivadar elnök** (folytatólagosan kinevezett OST tag, az Ipartestületek Országos Szövetségének képviselőjében), megbízó levelét később veszi át
- 7. Sándorné dr. Kriszt Éva intézetvezető egyetemi tanár** (folytatólagosan kinevezett OST tag, Budapesti Gazdasági Egyetem képviselőjében),
- 8. Dr. Solymár Károly Balázs helyettes államtitkár** (folytatólagosan kinevezett OST tag, az Innovációs és Technológiai Minisztérium képviselőjében), távolmaradását előzetesen jelezte, megbízó levelét Lajdi Margaréta vette át
- 9. Dr. Sölch Gellért Boldizsár helyettes államtitkár** (új OST tag, az Emberi Erőforrások Minisztériuma képviselőjében),
- 10. Dr. Szabó Tamás Attila főosztályvezető-helyettes** (folytatólagosan kinevezett OST tag, az Országos Bírósági Hivatal képviselőjében),
- 11. Dr. Szecskó József helyettes államtitkár** (folytatólagosan kinevezett OST tag, az Igazságügyi Minisztérium képviselőjében, távolmaradását előzetesen jelezte, megbízó levelét Dr. Novák János vette át)

Ezt követően Dr. Vukovich Gabriella a KSH elnöke 2 újonnan kinevezett NSKT tag részére is átadta a megbízó leveleket

- 1. Molnár Karolina főosztályvezető** (új NSKT tag, az Emberi Erőforrások Minisztériuma képviselőjében) és
- 2. Dr. Kemény Gábor megbízott főigazgató** (új NSKT tag, az Agrárgazdasági Kutató Intézet képviselőjében) részére átadja megbízólevelét.

2. napirendi pont: Tájékoztatás a 2017. évi OSAP teljesülésről

Dr. Zavagyák Andrea elmondta, hogy az előadásában a 2017. évi OSAP teljesülésről készített rövid összefoglalót mutatja be, a teljes elemzés az ülést követően az emlékeztetővel együtt kerül megküldésre a hivatalos statisztikai szolgálat tagjai részére véleményezésre.

Elmondta, hogy a KSH 2014. óta készít elemzést az OSAP teljesülésről, amelyhez kérdőívet küld ki a hivatalos statisztikai szolgálat tagjai számára. A kérdőív mind tartalmában, mind formájában sokat gazdagodott az elmúlt évek során, de még további fejlesztéseket szeretnének megvalósítani. Az elemzés forrása a KSH által vezetett saját nyilvántartás az adatfelvételekről, valamint a HSSZ által kitöltött és visszaküldött kérdőívek.

Az elemzésben 272 adatgyűjtés és 95 adat átvételről érkezett vissza kitöltött kérdőív, mely a 2017. évre vonatkozik, és az OSAP kormányrendelet által elrendelt összes adatfelvételt tartalmazza. A kérdőívek alapvetően a 2017. évet vizsgálják, kivételt képeznek azok a felvételek, amelyeknek a beérkezési határideje a teljesülési kérdőív beérkezésén túlra esett. Ezen esetekben a 2016-os év került alapul véve.

Elmondta, hogy a hivatalos statisztikáról szóló új törvénnyel egyidejűleg elindult egy nagy átalakulási folyamat az OSAP tartalmát tekintve. A 2017. évi elemzés ezt a változást még nem tükrözi teljes mértékben.

Ezt követően néhány számadat bemutatásával folytatta előadását annak érdekében, hogy látható legyen, hogy az elemzés tartalma mire terjed ki. Ismertette, hogy az elemzés a Korm. rendeleti tartalmat fedi le a 2017. évre vonatkozóan. Összesen 367 adatfelvétel szerepel az elemzésben, ebből 209 db a KSH, 158 pedig a HSSZ tagjainak gondozásában áll. Ábrán bemutatta, hogy nem volt nagy változás az adatgyűjtések és adatátvételek számában. Kiemelte ugyanakkor, hogy 2018. évtől kezdődően az adatátvételek száma a Korm. rendeletben minimálisra csökkent az OSAP tartalmi változásának köszönhetően.

Ezt követően bemutatta, hogy a 2017. évben a HSSZ összes tagja által kezelt adatfelvételek esetében az adatgyűjtések még túlsúlyban voltak, 26% volt az adatátvételek, 74% pedig az adatgyűjtések aránya. A KSH esetében már kiegyenlítettebb volt az adatgyűjtések és adatátvételek megoszlása (64% adatgyűjtés, 36% adatátvétel). A HSSZ többi tagja esetében az adatgyűjtések száma még mindig nagyon magas volt.

Ezt követő bemutatásra került az adatfelvételek HSSZ tagjai közötti megoszlása. Ha az adatfelvételek mennyiségi megoszlását tekintjük, megállapítható, hogy a KSH-t követően az EMMI-nél volt a legtöbb adatfelvétel, ezt követi az akkori NFM (jelenleg ITM).

Az adatfelvételek szakstatisztika szerinti bontásban való alakulásának bemutatásával folytatta előadását. Elmondható, hogy a két legnagyobb téma a gazdaság és a társadalom volt a teljes hivatalos statisztikai szolgálatot tekintve, az adatfelvételek több mint a fele ebben a két témába volt sorolható. Ezen területeken belül kiemelkedik a szociális, és egészségügyi terület, valamint az általános gazdasági mutatók. Hangsúlyozta, hogy az elemzés a 2017. évre vonatkozó szakstatisztikák osztályozási rendszerére vonatkozik, ugyanis a 2018. évtől került az új SZOR kihirdetésre, mely alapján már a 2019 évi OSAP tervezés is zajlott.

Elmondta, hogy egyéb tényezők alapján is vizsgálatra került az OSAP 2017. évi teljesülése, így az adatátvételek esetében gyakoriság szerinti vizsgálatra is sor került. Megállapítható, hogy a legjellemzőbb az évenkénti adatszolgáltatói kötelezettség, mely 44 db adatátvételt jelent, amely majdnem a fele az összes adatátvételnek.

A fentiekén túlmenően az adatszolgáltatói teher mérésre is rákérdezett a kérdőív. Ennek alapján összesen 17 esetben végeztek a HSSZ szervei adatszolgáltatói teher mérést.

Fontos terület az adminisztratív adatok felhasználása. Az adatgyűjtések tekintetében irányult kérdés arra vonatkozóan, hogy milyen mértékben használnak fel adminisztratív vagy egyéb forrásból származó adatokat és milyen célra. A bemutatott ábrán látható volt, hogy adatgyűjtések esetén az adminisztratív adatforrást ellenőrzéshez használták fel legnagyobb mértékben. Ezt követi a regiszter aktualizálás és a becslés.

Szólt arról, hogy a publikáció, tájékoztatás terén az online publikálás egyértelműen átvette a vezető szerepet a nyomtatott kiadványoktól, de azt látjuk, hogy az adatfelvételekből származó információk közel fele valamilyen nyomtatásban kiadott formában is megjelenik. Vizualizációs eszközök közül kiemelendők a grafikonos megoldások.

Előadását ezt követően a tudományos és tájékoztatási célú adatkiadás átvevőiről készített ábra bemutatásával folytatta. Kiemelte, hogy az adatkiadások két legnagyobb típusa az aggregált adatkiadás és az egyedi kérés táblázatos formában, amelynek aránya 90%. A maradék 10%-on az egyéb hozzáférési módok jelennek meg, mint a kutatószoba, távoli hozzáférés stb. Az adatok legnagyobb átvevője a közsféra, közigazgatás, valamint a kutatók és oktatási intézmények, diákok.

A felhasználói körre vonatkozóan elmondta, hogy az adatok leginkább a közigazgatásban és a kutatói szerveknél hasznosulnak, valamint a nemzetközi statisztikai szervezetek is megjelennek.

Az adatminőség értékelésére egy ötfokozatú skálát kellett kitölteni a kérdőívben. Megállapításra került, hogy a hivatalos statisztikai szolgálat szervei összességében elégedettek az adatfelvételeik minőségével. A pontosság tekintetében látható csupán egy jelentősebb eltérés negatív irányba. Az adatok minőségének javítása tekintetében a legnagyobb arányban a be nem érkezett adatállományok sürgetése jelent meg, valamint a validálás és az editálás.

Előadása végén elmondta, hogy az ülést követően kerül megküldésre a HSSZ tagjai részére az elemzés kéthetes véleményezésre és észrevételezésre. A beérkezett észrevételek bedolgozása és egységesítése után kerül közzétételre a KSH honlapján.

Simon Béla (állandó meghívott, az NKST tagja az MNB képviselőjében) javasolta, hogy a kérdőívbe és azt követően az elemzésbe kerüljön beépítésre az „adminisztratív adatforrások felhasználása, statisztikaként” mint válasz kategória.

Dr. Nagy Eszter (KSH) megköszönte a javaslatot, amely beépítésre kerül a jövő évre vonatkozóan. Elmondta, hogy a kérdőív is egy evolúción megy keresztül, melynek tartalma folyamatos bővítés alatt áll, miközben egyszerűsítésre kerül a kitöltés, így a jövő évben is átalakul a kérdőív és a belőle készült elemzés. Kiemelte, hogy az elemzés a 2017. tárgyévre készült, amikor az adminisztratív adatoknak a felhasználása még nem jelent meg az OSAP-ban dominánsan, és főleg nem jelent meg a kormányrendeleti tartalom tekintetében. Ezért nem látszanak még a 2017. éves elemzésben markánsan ezek a számok.

Dr. Papp Attila elmondta, hogy a 3. napirendi pont anyagai szeptember 20-án kiküldésre kerültek az OST és NSKT tagjai és állandó meghívottjai részére, majd felkérte Dr. Nagy Esztert a 3. napirendi pont megtartására.

3. napirend: Tájékoztatás a 2019. évi Országos Statisztikai Adatfelvételi Program (OSAP)-ba tartozó elsődleges és másodlagos adatforrásokról

Dr. Nagy Eszter elmondta, hogy az OSAP tervezete mindenki számára ismert, hiszen a megszokott több körös egyeztetési folyamaton ment keresztül szinte az egész évet felölelte.

Kiemelte, hogy az OSAP tervezése az idén a korábbi évekhez képest abban tért el, hogy egy időben kezdődött meg mind a kormányrendeleti tartalomnak a tervezése, mind a másodlagos adatforrásoknak a tervezése, azaz az adminisztratív és egyéb adatátvételeknek a tervezése, felülvizsgálata.

Ez a megoldás a statisztikai törvényből is következett, amely az OSAP-ot, nem egy külön álló kormányrendeletként kezeli, hanem az egyéb felhasznált adatforrásokkal együtt egy egységes egészként, ezért is lett a megnevezése Országos Statisztikai Adatfelvételi Program.

A tervezés folyamata egyben egy felülvizsgálat is volt az idei évben is. Valamennyi adatfelvétel esetén megtörtént a felülvizsgálat, melynek alapján cél volt a párhuzamosságok kiküszöbölése, a beérkezési határidők, adatfelvételek gyakoriságának megvizsgálása, a kérdőíven bekért adatmennyiségek, adatkörök racionalizálása, ezzel csökkentve az adatszolgáltatókra eső terheket.

Kiemelte, hogy az új statisztikai törvény hatályba lépése óta kötelező minden egyes adatfelvétel esetében megvizsgálni, hogy létezik-e olyan adminisztratív adatforrás, amelyből az abból származó adat kinyerhető a megfelelő minőségben és felhasználható.

Ideális esetben teljes kiváltást lehet így elérni az adatgyűjtéseknél, egyéb esetben pedig más célokra lehet ezeket az adminisztratív adatforrásokat felhasználni.

Elmondta, hogy a hivatalos statisztikai szolgálat szerveinél is terjednek az elektronikus adatgyűjtő rendszerek és ezeknek a használata, mely az adatszolgáltatók terheit is csökkenti.

Beszámolt arról, hogy az idei évben a tervezési, felülvizsgálati folyamatot befolyásolták, a minisztériumi szervezeti átalakítások és feladat átcsoportosítások, amelyek bizonyos minisztériumok, bizonyos fejezetek esetében egyes adatfelvételeknek az átcsoportosítását eredményezték, illetve az idén elindult akkreditációs eljárások, melyet az új statisztikai törvény vezetett be. Elsődleges célja, hogy a hivatalos statisztikai szolgálat tagjainak a tevékenysége feltérképezésre kerüljön, és maguk a szervek is áttekintsék, felülvizsgálják átfogó módon saját tevékenységüket.

Ennek a felülvizsgálatnak az eredményei már látszanak a 2019. évi tervezésben is.

Ezt követően rátért a Korm. rendeleti tartalomra, mely az elsődleges, közvetlen és kötelező adatgyűjtéseket és azokat az adatfelvételeket tartalmazza, amelyek nem adminisztratív adatforrásból származnak. Az adatgyűjtések száma 231, az adatátvételek száma mindösszesen 8 db.

Bemutatta, és ábrával is illusztrálta, hogy az OSAP Korm. rendeletben elrendelt adatfelvételek, mely hét fő új szakstatisztikai területet fedik le:

- Társadalom (jövedelmi viszonyok, életkörülmények, fogyasztás, oktatás, sport...)
- Szociális- és egészségügy
- Gazdasági ágazatok (mezőgazdaság, ipari területek, kereskedelem, K+F, turizmus, kommunikáció, innováció...)
- Általános gazdasági mutatók (nemzeti számlák, GDP, beruházások, pénzügyek, árak, energiagazdálkodás...)
- Környezet (levegő, víz, környezetvédelem, hulladékgazdálkodás...)
- Regiszterek (nyilvántartások minden területről)
- Népesség, népmozgalom

Kiemelte, hogy a hét szakstatisztikai terület már a Statisztikák Osztályozási rendszerének (SZOR) új változata alapján készült.

Ennek megfelelően a KSH esetében a két legdominánsabb terület a Gazdasági ágazatok és az Általános gazdasági mutatók, míg a hivatalos statisztikai szolgálatnál jelentős részt képvisel a Társadalom, mint szakstatisztikai terület aránya.

Ezt követően részletesen szólt az OSAP Korm. rendelet tartalmában bekövetkezett főbb változásokról. Elsőként említette az új vagy újként elrendelésre kerülő felvételeket mind a KSH (2 db önkéntes adatgyűjtés újraindul, EU-s jogszabályi kötelezettség alapján, illetve Lakbértfelvétel” 2018. őszén, hazai adatigény alapján) mind a HSSZ vonatkozásában. (OBH: egy korábbi adatgyűjtés ketté válik → 1 Módosított, 1 Új)

További információként bemutatta, hogy a minisztériumi változások miatt

- PM-ből 4 adatgyűjtés → KSH fejezetébe kerül
- ITM-ből: 2 adatgyűjtés → KSH fejezetébe kerül (postai adatgyűjtések)
- PM-ből 1 adatgyűjtés → ITM fejezetébe kerül

Bemutatta a megszűnő és szünetelő adatfelvételeket és elmondta, hogy a KSH esetében a havi munkaügyi jelentés, mint adatgyűjtés ténylegesen megszűnik 2019-ben, mert annak adattartalmát nagyrészt a NAV-tól átvett járulékevallás adataiból tudja a KSH átvenni. Így ez egy tényleges kiváltásnak minősül, míg a fennmaradó adatkörök beépítésre kerülnek a negyedéves munkaügyi jelentésbe.

A KSH-n kívüli HSSZ tagok is komoly felülvizsgálatot végeztek a saját területükön, melynek eredményeként felhasználtak adminisztratív tehercsökkentő szempontokat. Így a MEKH 1 db adatfelvétele szünetelő lett, beolvadással megszűnő az AM és az OBH 1-1 adatfelvétele, illetve megszüntet a BM 5, az ITM 2, az AKI 1 adatfelvételt.

Ezt követően rátért és részletesen bemutatta a Kormányrendeleten kívüli adatfelvételekkel kapcsolatos főbb változásokat.

Új adatátvételek a KSH esetében 14 darab, új adatátvételi igényt a HSSZ tagjai nem jeleztek a KSH felé. Szünetelő, megszűnő adatátvételek a KSH esetében 2, a PM esetében 1.

Népmozgalmi adatfelvételek vonatkozásában elmondta, hogy az Stt. 28. § és 30. § szerint elrendelésre kerülő népmozgalmi adatfelvételek esetén változás nem történt a tavalyi évhez képest (17 db adatfelvétel).

Elmondta, hogy az OSAP Korm. rendelet tervezete megküldésre kerül a Miniszterelnökségnek előzetes egyeztetésre a jövő hét folyamán.

Köllő János (meghívott előadó, MTA) felszólalásában megkérdezte, hogy létezik-e a megszűnő adatfelvételekről lista.

Dr. Nagy Eszter válaszában elmondta, hogy igen ilyen lista létezik, megküldésre kerül.

A jelenlévők az OST és NSKT ügyrendjének megfelelően egyszerű szótöbbséggel, egyhangúlag a napirendi pontot elfogadták. Dr. Papp Attila a határozathozatalt követően lezárta a napirendi pontot.

Dr. Papp Attila felkérte Köllő Jánost a 4. napirendi pont megtartására.

4. napirendi pont: A KSH mikroadatainak használata kutatószobában és azon kívül

Köllő János elmondta, hogy átalakulási folyamat zajlik a társadalomtudományokban, mely három területet érint, amely jelent egy valós idejű adatgyűjtést és elemzést (Big Data), nagy regiszter összekapcsolással panel adatbázisoknak a használatát és nagyméretű mikroadat állományokhoz hozzáférés biztosítását kutatószobában.

Ez óriási lökést adott az empirikus társadalomtudományi kutatásnak, legalább négy területen, melyek az alábbiak: ágens alapú modellezés, hálózatkutatás, hosszú távú társadalmi folyamatok kutatása, kereskedelmi és egyéb vállalkozási kapcsolatok kutatása.

Elmondta, hogy Magyarország mind a négy területen öles léptekkel halad előre. A mikroadatokhoz való hozzáférés a kilencvenes évek közepe óta biztosított. A kutatók a bértarifa felvételhez, munkaerő felméréshez, a vállalati mérlegekhez hozzáférnek. Nagy újdonságként jelent meg a nagy kapcsolt adatbázisoknak a létrehozása, melyet Minisztériumok, Főhatóságok és az Akadémia kezdeményezhet. Az MTA Közgazdaságtudományi Intézete két nagy adat összekapcsolást kezdeményezett. Ez azt jelentette, hogy közel 4 millió embert, 9 éven keresztül nyomon követtek, anonimizált adatbázis létrehozásának eredményével.

További jelentős fejlesztés és előrelépés, hogy 2014. január 1. óta a KSH épületében a KSH-MTA együttműködésének keretében működik a Kutatószoba a KSH-ban 3 munkaállomással. Ezt követően 2018. február 1-től kezdve kezdte meg működését a kihelyezett Kutatószoba az MTA Humán Kutatások Házában, ahol 12 zéró kliens van, 20 virtuális gépen lehet egyszerre dolgozni. Teljes censzusokat, regisztereket lehet vizsgálni, amelyek egymással is összekapcsolhatók. Ez új világot nyitott meg a kutatók előtt.

Ezt követően 4 példán (Svédország, Norvégia és 2 példa Magyarországról) keresztül mutatta be, hogy hol tart a világ és Magyarország arra koncentrálva, hogy a feltüntetett kérdések megválaszolásához milyen fajta adatokra van szükség, vagy milyet használnak fel az élen járó kutatások.

Beszámolt röviden az akadémiai kutatói tapasztalatokról. KSH-MTA Kutatószoba új világokat nyitott meg a kutatók előtt. Elmondta, hogy ilyen színvonalú kutatószoba (technika, hozzáférési feltételek, adatvagyon tekintetében) a régióban nincs, és a világban sincs sok.

A Kutatószobai korlátozások tekintetében elmondta, hogy az (belépés, OC, stb.) természetes és elfogadható, a projektindítás időnként hosszadalmas, a Kutatószoba használatának technikai feltételei rendben és megbízhatóan működnek. Az output checking tekintetében pedig kölcsönös tanulás figyelhető meg. Problémaként fogalmazta meg az időkeretet, mely rövid.

Kitért az adminisztratív adatokra, azok pénzügyi kérdésére és az adatok megbízhatóságára, majd a KSH anonimizált mikroadat-kiadásának folyamatával folytatta előadását, és beszámolt a Kutatószoba használatáról is kutatói szemszögből.

Előadását azzal zárta, hogy jó megoldás lenne, ha az adatkérő valamilyen köztes szereplő (pl. KRTK Adatbank) és az egyes kutatók onnan kéri ki a kutatásra alkalmas állapotba hozott adatot, ez jelenleg nem lehetséges.

Dr. Papp Attila felkérte Dobányné Nagy Beátát az 5. napirendi pont megtartására.

5. napirendi pont: Kutatószobák létesítése: a KSH-MTA KRTK kutatószoba létrehozásának tapasztalatai

Dobányné Nagy Beáta elmondta, hogy előadásában a tudományos célú adathozzáférésekről fog beszélni, kifejezetten a Kutatószobai adathozzáférésekről, illetve a közös KSH-MTA KRTK Kutatószobának a tapasztalatairól, újításokról.

Elmondta, hogy az elmúlt években elég sok olyan anyag keletkezett melyben kifejezett szerepet kapott az, hogy a KSH, illetve a HSSZ tagok az adatokhoz hozzáférést biztosítsanak. Az adatállományokhoz való hozzáférés biztosítása elsősorban táblázatos adatkiadást jelent, azonban most már a mikroadatokhoz való hozzáférést is jelenti tudományos célból. Így már nem csak táblázatos adatkiadással foglalkozik a KSH. A tudományos célból való hozzáférés igénye a mikroadat állományokhoz megjelenik a Nemzeti Statisztikai Gyakorlati Kódexben, az Európai Statisztika Gyakorlati Kódexében és a statisztikai törvényben is.

Annak a fontossága, hogy ezen területtel foglalkozzon a KSH abból ered, hogy a kutatóknak nagy igénye van arra, hogy mikroadatokkal dolgozzanak, adatbázisokat használják, belőlük elemzéseket készítsenek, és így már nem nevezhető egyedinek a mikroadat fájlok iránti kereslet. Egyéni igényeket szolgál ki a mikroadatokhoz való hozzáférés engedélyezésével. A hivatalos statisztikának is módot kellett arra találni, hogy hogyan tudja kielégíteni e folyamatosan növekvő keresletet.

A mikroadatokhoz való hozzáférésnek az egyik lehetősége a Kutatószoba használata. Emellett lehetőség van távoli végrehajtásra, távoli hozzáférésre, melynek során lehetőség nyílik mikroadatokhoz való hozzáféréshez, biztonságos környezetben.

A tudományos célú adathozzáférések terén az anonimizált mikroadatokat tekintetében elmondta, hogy a Kutatószoba, távoli végrehajtás, távoli hozzáférés terén nem kapja meg a mikroadat állományt a kutató, be kell mennie a Kutatószobába, az anonimizált mikroadat sorát CD-n vagy más adathordozón viheti el.

Ezt követően általánosságban bemutatta a KSH-ban működő Kutatószobát. Beszélt arról, hogy ki veheti igénybe, milyen adatok érhetőek el, mikroadat hozzáférés hogyan történik, ismertette a biztonságot szolgáló elemeket, jogi hátteret, a kapcsolódó módszertant, és az adatvédelmet.

Bemutatta a Kutatószobai hozzáférés menetét az inputtól az outputig.

Ezt követően beszámolt arról, hogy 2018. február 1-én nyitotta meg kapuit a KSH és az MTA KRTK közös Kutatószobája.

A hivatalban már rendelkezésre állt egy erős szabályrendszer és jelentős tapasztalat a kutatószobai adatkérések kezelésével kapcsolatban, így az MTA-val közösen (mint a Kutatószobát legnagyobb számban használó kutatókkal), az általuk biztosított külső forrás bevonásával teret nyithattunk egy nagyobb kutatói közösség igényének kiszolgálására.

Újdonság a két intézmény együttműködésében, hogy az MTA szerves része a Kutatószoba működésének:

- Igénybejelentő adatlapok előszűrését az MTA KRTK által létrehozott szakmai testület végzi. Az általuk jóváhagyott igénybejelentő lapok jutnak el a KSH-ba.
- Az MTA Adatbankja olyan operatív feladatokat végez, mint:
 - kutatók koordinációja,
 - kutatók tájékoztatása,
 - adminisztráció,
 - kutatókkal való kapcsolattartás,
 - KSH-val való kapcsolattartás,
 - kameraképek figyelése,
 - incidens észlelése, kezelése.

Bemutatta az előnyöket kutatói és KSH szempontból egyaránt. Elmondta, hogy a két intézmény munkája során hatékonyabb lett az együttműködés. Ezt követően kitért az erőforrásigényekre is.

Vereczkei Zoltán (KSH) az előadás kiegészítéseként elmondta, hogy ezek olyan fejlesztések, amiknek európai vonulata van, illetve ezek nagyon fontos előrelépések abban, hogy a tudományos célú hasznosítást mikroadat téren lehessen javítani. Az NSKT munkabizottságban is folyik munka ezzel kapcsolatban, és más hivatalos statisztikai szolgálat tagjai is érdeklődtek arról, hogy hogyan lehet ilyen hozzáférési módokat, szobákat létrehozni. Felajánlotta a gyűjtött tapasztalatokat, módszertani ismerteket más szervek részére, akik Kutatószoba létrehozásában gondolkodnak.

Dr. Nagy Eszter szintén kiegészítette az előadást azzal, hogy az NSKT munkabizottság feladata lenne, hogy egy egységes szempontú iránymutatást dolgozzon ki arra, hogy a hivatalos statisztikai szolgálat tagjainál milyen feltételek mellett biztosítható a tudományos célú hozzáférés. A jövőben a hivatalos statisztikai szolgálat kezelésében álló statisztikai és egyéb akár adminisztratív adatállományok is a kutatók érdeklődésének középpontjába fognak kerülni. Ez mindenképpen olyan aktuális téma, amit a KSH követni fog és minden segítséget megad a HSSZ tagok számára.

Dr. Várpalotai Viktor (OST tag, Pénzügyminisztérium képviselőjében) kérdésként vetette fel, hogy gondolkodik-e a KSH egy olyan környezet kialakításában, ami kvázi egy gyors reagálású adatigénynek a biztosítását tudná szolgálni.

Dr. Molnár György (OST tag, MTA-KTI) felvetette egy olyan mikroadat kiadás lehetőségét abban a vonatkozásban, amely erősebb felfedés elleni védelemmel rendelkezik, mint amihez hozzá lehet férni - például területi adat – a Kutatószobában, de használható mikroadat állományt tartalmaz és azonnal hozzáférhető. Ennek a megoldásnak a lehetőségét kérte megfontolni, mely elmondása szerint növelné a hatékonyságot.

Dr. Nagy Eszter (KSH) válaszában elmondta, hogy érzékeli a Hivatal, hogy nagy igény van a gyors adatkiadásra. Ugyanakkor figyelembe kell venni, ezeknél az adathozzáférési típusoknál, hogy az adatvédelmi kockázat magas. Emiatt az Európai Unió jogi szabályozás is egyedül a tudományos célú felhasználást különbözteti meg, mint olyan kiemelt érdeket, amelynek érdekében az adatvédelmi kockázatot a statisztika tudja vállalni. Az uniós szabályozás is csak tudományos cél keretében engedi a bizalmas adatok, anonimizált mikroadatokhoz illetve a Kutatószobában elhelyezett adatokhoz való hozzáférést. Ez ellentétben áll a döntéselőkészítéshez kért rövid határidejű adatkérésekkel, de nem kizárt, hogy döntéselőkészítési célokra is tudjanak olyan kutatások indulni, amelyeknek van olyan publikus eredménye, amelyre tekintettel ez a Kutatószobai vagy akár mikroadat hozzáférés is biztosítható. A prompt adatigényekre valamilyen más megoldást keres a KSH.

Elmondta, hogy az anonimizált mikroadat kiadások adatvédelmi szempontból sokkal kockázatosabbak, mint a kutatószobai hozzáférés, hiszen itt maga az adatállomány kerül oda a kutatóhoz. A GDPR adattakarékosság, és adatminimalizálás elvét ebben a tekintetben is alkalmazni kell. Ahhoz, hogy néhány gyors szempont szerint valamit megnézzék a kutató egy ilyen állományon, túlzott kockázatot jelent teljes állományok kiadása, amelyek fizikailag kikerülnek a statisztikai hivatal ellenőrzéséből. Erre megoldás lehet különböző „teszt” állományoknak vagy az ún. „public use” fájloknak a használata, amelyek az anonimizált mikroadat állományoknál erősebb felfedés elleni védelemmel rendelkeznek, ugyanakkor mégis alkalmasak lehetnek arra, hogy esetlegesen tesztként egy kutatószobai hozzáférés előkészítéseként vagy akár pár összefüggés megvizsgálására használhatók legyenek. A KSH célja a „public use” fájlok bővítése, elérhetősége.

Vereczkei Zoltán (KSH) kiegészítésként elmondta, hogy a döntéstámogatás szempontjából az eu-s és magyar jogszabályi környezet is elismeri a döntéselőkészítésnek a kiemelt szerepét, azonban a gyakorlati tapasztalatok alapján sokszor a gyors információkhoz elegendőek bizonyos táblázatok. Sok potenciál rejlik a mikroadatokban, de nem a leghatékonyabb megoldás. Elmondta, hogy a kutatószobába való kikerülés a leggyorsabb az adatállomány előkészítése szempontjából.

Köllő János (MTA) megjegyzésként elmondta, hogy az államigazgatási regiszterek gyors visszacsatolásként történő felhasználásra nem alkalmasak. A GDPR tekintetében elmondta, hogy az erre való hivatkozást nem tudja elfogadni. A táblázat kérésének lehetőségét a mikroadat helyett szintén elfogadhatatlannak tartja.

Németh Zsolt (KSH) elmondta, hogy egy az európai statisztika küldetéséről szóló dokumentum a döntéselőkészítés és a döntések hatékonyságának ellenőrzését is megfogalmazza olyan célként, ahol ezeket az adatokat lehet alkalmazni.

Javasolta a távoli végrehajtás lehetőségének kiépítését a mikroadat felhasználás tekintetében, mely alkalmas lenne a prompt kérések rövid időn belüli megválaszolására.

Dr. Nagy Eszter rövid válaszában elmondta, hogy az európai jogi környezet még mindig a tudományos célú hozzáférést ismeri el és a magyar statisztikai törvény is. Próbálja a KSH szélesíteni a döntéshozatali adatigényeknek a kiszolgáltatását. A GDPR kapcsán megjegyezte, hogy természetesen az anonimizált

adatok nem azonosítható adatok, de a felfedési kockázat minden anonimizált állománynál jelen van. Ezért az adat takarékoság elvét, mint analóg elvet alkalmazza a KSH. Ha a cél nem igényli, hogy teljes állomány kerüljön a kutatóhoz, akkor nem kerül kiadásra az említett elvet alapul véve.

Dr. Vukovich Gabriella tájékoztatást adott arról, hogy a statisztikai törvény által előírt akkreditációs eljárás a Legfőbb Ügyészség, az Innovációs és Technológiai Minisztérium, a Külgazdasági és Külügyminisztérium és a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal tekintetében lezárult.

Jelenleg zajlik az Agrárminisztérium, Igazságügyi Minisztérium és az Országos Bírósági Hivatal akkreditációs eljárása.

Hamarosan indul a Miniszterelnökség és az Agrárgazdasági Kutató Intézet eljárása.

Elmondta, hogy 2018. október 22-24. között Budapesten kerül megrendezésre a Nemzetközi Időmérleg Kutatók Társaságának Konferenciája. Érdekessége, hogy 40. alkalommal rendezik meg a Konferenciát, amely az első ülését is Budapesten tartotta. Magyarország időmérleg nagyhatalomnak számít. 1963 óta végeznek Magyarországon ilyen témájú kutatásokat.

Dubaiban kerül 2. alkalommal megrendezésre az ENSZ Adat Világfóruma 2018. október 22-24. között, melynek témája a fenntartható fejlődési célok mérése monitorozása.

Zárás:

Dr. Papp Attila tájékoztatást adott arról, hogy az emlékeztetővel együtt az előadás anyagokat elektronikus úton az OST és NSKT Titkárság munkatársai megküldik az OST és NSKT tagjai és állandó meghívottjai részére.

Megköszönte a tagok és a jelenlévők részvételét, munkáját és az ülést bezárta.

Budapest, 2018. október 4.

Dr. Papp Attila

az OST elnöke

Mezősini Rózsár Erika

Mezősini Rózsár Erika

az OST titkára

Dr. Nagy Eszter

Dr. Nagy Eszter

az NSKT titkára

Az emlékeztetőt kapják:

Dr. Vukovich Gabriella a KSH elnöke

Freid Mónika a KSH elnökhelyettese

Németh Eszter a KSH elnökhelyettese

Dr. Kincses Áron a KSH elnökhelyettese

az OST, NSKT tagjai és állandó meghívottjai